

WOJEWODA
WARMIŃSKO-MAZURSKI
PS-VI.431.2.22.2022.AB

Olsztyn, 19 grudnia 2022 r.

**Szanowny Pan
Zbigniew Piestrzyński
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Giżycku
ul. Smętka 5
11-500 Giżycko**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko–Mazurskiego nr FK-IV.0030.852.2022 z dnia 18 października 2022 roku, zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko–Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1) Agnieszka Brzozowska – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2) Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista,
przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 14 listopada 2022 r. i zakończono w dniu 18 listopada 2022 r. Przedmiotem kontroli objęto sposób zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.), zwanej dalej ustawą wrispz,
- ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2020 poz. 1359 ze zm.), zwanej dalej Kodeksem,
- ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2021 poz. 2095 ze zm.),
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 października 2021 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych (Dz. U. 2021, poz. 1960), zwanego dalej Rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

- 1) PCPR/ Centrum/ Jednostka – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku,
- 2) Dyrektor – co oznacza Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku, pana Zbigniewa Piestrzyńskiego,
- 3) Zastępca Dyrektora – co oznacza Zastępcę Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku, panią Małgorzatę Kulik,
- 4) Zespół – co oznacza: Zespół do spraw rodzinnej pieczy zastępczej, utworzony w PCPR w Giżycku,

- 5) Statut – co oznacza: Statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku,
- 6) Regulamin – co oznacza *Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku*,
- 7) Organizator – co oznacza: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku, wyznaczone przez Starostę Giżyckiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- 8) Program – co oznacza 3-letni powiatowy program rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej opracowany przez PCPR w Giżycku, o którym mowa w art. 180 pkt 1 ustawy wripsz,
- 9) Powiat – co oznacza Powiat Giżycki,
- 10) Placówki – co oznacza placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na terenie Powiatu Giżyckiego tj.: Dom dla Dzieci „Jaś” w Giżycku, Dom dla Dzieci „Małgosia” w Giżycku, Dom dla Dzieci „Wojtek” w Giżycku,
- 11) wykaz – co oznacza: wykaz rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka wg stanu na dzień rozpoczęcia kontroli tj. 14 listopada 2022 r., sporządzony przez PCPR.

Kontrola obejmowała okres od 1 stycznia 2021 r. do dnia jej zakończenia (z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, mających wpływ na działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą). Fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez PCPR. Czynności kontrolne przeprowadzono w obecności pana Zbigniewa Piestrzyńskiego – Dyrektora PCPR oraz pani Małgorzaty Kulik - Zastępcy Dyrektora PCPR.

Kontroli dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w Jednostce dokumentacji merytorycznej, a także potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników Zespołu oraz osób niewchodzących w jego skład, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej oraz informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez ww. osoby.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie**.

USTALENIA KONTROLI

1. Przedmiot kontroli w dokumentach organizacyjnych kontrolowanej Jednostki

W okresie podlegającym kontroli, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku, wyznaczone przez Starostę Giżyckiego na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, działało na podstawie:

- *Statutu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku*, przyjętego Uchwałą Nr XLIII/342/2006 Rady Powiatu w Giżycku z dnia 27 czerwca 2006 r. /**akta kontroli str. 1-2/**,
- *Regulaminu Organizacyjnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Giżycku*, przyjętego Uchwałą Nr 125/2011 Zarządu Powiatu w Giżycku z dnia 21 listopada 2011 r., wraz ze zmianami wprowadzonymi: Uchwałą Nr 110.2015 Zarządu Powiatu w Giżycku z dnia 14 września 2015 r., Uchwałą Nr 138.2015 Zarządu Powiatu w Giżycku z dnia 26 listopada 2015 r., Uchwałą Nr 232.2020 Zarządu Powiatu w Giżycku z dnia 28 lipca 2020 r. /**akta kontroli str. 3-38/**.

Ustalono, iż w § 4 Regulaminu, w strukturze organizacyjnej PCPR wyodrębniono Zespół ds. Pieczy Zastępczej, zgodnie z art. 76 ust. 2 ustawy wripsz. Szczegółowy zakres jego zadań dookreślono w § 9 ww. dokumentu. Kontrolujący nie wnieśli uwag do treści powyższych dokumentów organizacyjnych.

W kontrolowanej Jednostce nie wprowadzono wewnętrznych zarządzeń regulujących pracę Zespołu, a także zagadnień objętych przedmiotem kontroli.

2. Zasoby kadrowe i kwalifikacje pracowników kontrolowanej jednostki, realizujących zadania z zakresu pieczy zastępczej

Z informacji przedłożonych przez Dyrektora PCPR, stanowiących **akta kontroli str. 39-42** wynika, że w okresie objętym kontrolą w skład Zespołu wchodziło:

- 1) starszy specjalista pracy z rodziną – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu,
- 2) pracownik socjalny – 1 osoba w wymiarze 1 etatu,
- 3) koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej – 4 osoby, w tym: 3 osoby, w wymiarze 1 etatu, 1 osoba w wymiarze 3/4 etatu,
- 4) psycholog – 3 osoby, w tym: 1 osoba w wymiarze pełnego etatu, 1 osoba w wymiarze 1/3 etatu, 1 osoba na podstawie umowy o świadczenie usług ,
- 5) pedagog /specjalista pracy z rodziną – 1 osoba, w wymiarze 1 etatu.

Zadania z zakresu pieczy zastępczej realizowali ponadto: pracownik socjalny oraz Zastępca Dyrektora, która zgodnie z Regulaminem kierowała Zespołem.

Ustalono, że osoby zatrudnione w Jednostce na stanowiskach koordynatorów, posiadały kwalifikacje niezbędne do pracy na tym stanowisku, zgodnie z wymogami określonymi w art. 78 ust. 1 pkt 1 ustawy w.r.p.z. W aktach osobowych tych osób znajdowały się oświadczenia, potwierdzające spełnianie przez nich warunków określonych w art. 78 ust. 1 pkt 2-4 ustawy w.r.p.z, dotyczące:

- niepozbawienia/nieograniczenia władzy rodzicielskiej,
- nieskazania prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo (w tym także skarbowe),
- wypełniania obowiązku alimentacyjnego, w przypadku gdy taki wynikał z tytułu egzekucyjnego.

Ponadto pozostali pracownicy, realizujący zadania z zakresu pieczy zastępczej, byli zatrudniani zgodnie z regulacjami zawartymi w Rozporządzeniu.

Analiza informacji, przedłożonej zespołowi kontrolnemu przez Dyrektora Jednostki, oraz zakresów czynności/ umów zawieranych z osobami, o których mowa powyżej, wykazała, iż uwzględniano w nich zapisy poświadczające wykonywanie przez nich zadań z zakresu systemu pieczy zastępczej, ujęte w ustawie w.r.p.z /**akta kontroli str. 39-41/**.

Dyrektor PCPR w pisemnej informacji przedłożonej kontrolującemu wskazał, że w okresie podlegającym kontroli, nie było przypadku wszczęcia przeciwko osobie będącej koordynatorem postępowania karnego o umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Ponadto poinformował, że praca koordynatorów nie jest łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego, zgodnie z art. 79 ust. 3 ustawy w.r.p.z oraz, stosownie do art. 79 ust. 4 wyżej wskazanego aktu prawnego, koordynatorzy nie prowadzą postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez Powiat /**akta kontroli str.43-44/**.

3. Opracowanie 3-letniego powiatowego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy w.r.p.z, jednym z zadań własnych powiatu jest opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu realizowano „*Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Giżyckim na lata 2021-2023*”, który został przyjęty Uchwałą Nr XXVI.183.2021 Rady Powiatu w Giżycku z dnia 25 lutego 2021 r. /**akta kontroli str. 45-73/**. Zawarto w nim m.in. charakterystykę pieczy zastępczej w Powiecie Giżyckim, cele i zadania, plan budżetu realizacji

Programu i harmonogram jego realizacji. Jako cel główny wskazano „*doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem, przebywającym poza środowiskiem naturalnym w Powiecie Giżyckim*”. Jak wynika z zapisów Programu, winien on zostać osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych:

- upowszechnianie i promocja rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Giżyckim,
- zapewnienie kompleksowego wsparcia rodzinom, dzieciom, opiekunom w ramach pieczy zastępczej,
- utrzymanie standardów instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- skuteczne usamodzielnienie wychowanków z pieczy zastępczej,
- wspieranie rodziców biologicznych dzieci objętych pieczą zastępczą.

Założono w Programie, iż osiągnięcie powyższych celów umożliwiłaby m.in. realizacja następujących zadań:

- promocja w lokalnych mediach i w środowisku lokalnym zastępczych form opieki z podkreśleniem jej roli i znaczenia,
- organizowanie szkoleń dla kandydatów do prowadzenia zastępczych form opieki,
- zwiększanie w miarę potrzeb liczby rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, rodzinnych domów dziecka,
- współpraca z ośrodkiem adopcyjnym,
- współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w zakresie pieczy zastępczej,
- pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przewidywaniu problemów związanych z opieką nad małoletnimi przebywającymi pod ich opieką,
- kontynuowanie i dalsze rozwijanie wsparcia dla rodzin zastępczych i sprawujących opiekę nad dziećmi w ramach pieczy zastępczej w zakresie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego,
- zwiększenie liczby zatrudnionych koordynatorów w systemie pieczy zastępczej,
- utrzymanie warunków funkcjonujących placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- udzielenie wsparcia usamodzielnianym wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W Programie dookreślono coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, w każdym roku jego obowiązywania przewidziano utworzenie dwóch rodzin zastępczych zawodowych /**akta kontroli str. 68**/. Stwierdzono, iż zgodnie z przedłożoną informacją, stanowiącą **akta kontroli str. 174-178**, w 2021 r. nie utworzono nowych rodzin zastępczych zawodowych. Ustalono natomiast, że w 2022 r. 2 rodziny zastępcze niezawodowe zostały przekształcone w rodziny zastępcze zawodowe. W związku z tym, iż nie wyczerpano limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych w 2021 r., Dyrektor poproszony o wyjaśnienie wskazał, iż nie osiągnięto limitu rodzin *zawodowych „...z powodu braku kandydatów mimo szeroko zakrojonej akcji promocyjnej. Podejmowano natomiast w 2021 r. rozmowy z rodzinami niezawodowymi w kwestii przekształcenia; rodziny nie wyraziły gotowości na przekształcenie, potrzebowały więcej czasu na podjęcie decyzji w tamtym okresie. Natomiast w wyniku tych rozmów, po odbyciu szkolenia w 2022 r. przekształcono 2 rodziny niezawodowe w zawodowe”* /**akta kontroli str. 74-75**/.

Przepisy art. 76 ust. 4 pkt 15 ustawy wrispz obligują Organizatora do przedstawiania staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy. Dyrektor Jednostki przedłożył zespołowi kontrolnemu ww. sprawozdanie za rok 2021, które stanowi **akt kontroli str. 76-161**.

Analiza dokumentacji i informacji przekazanej kontrolującym przez Dyrektora PCPR /**akta kontroli str. 162-171/** wykazała, iż w badanym okresie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka zapewniano ustawowe świadczenia pieniężne oraz wsparcie koordynatorów i specjalistów wchodzących w skład Zespołu. Ponadto podejmowano szereg działań służących realizacji celów ujętych w Programie, w tym służących rozwojowi rodzinnej pieczy zastępczej, tj.:

- organizowano kampanie promocyjne rodzinnych form pieczy zastępczej poprzez np. oklejenie samochodów służbowych, umieszczenie banerów o poszukiwaniu kandydatów na rodziców zastępczych w newralgicznych miejscach na terenie powiatu m.in. przy kościołach, Urzędzie Pracy, Sądzie, okolicach centrum handlowych, w miejscowościach gminnych tj.: Miłkach, Kruklankach, Wydminach,
- w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny zorganizowano konkursy plastyczne pod hasłami: „*Młodość – Miłość – Małżeństwo – Rodzina*” (w 2021) oraz „*Rodzina z wartościami to silna rodzina*” (w 2022 r.),
- włączano się w obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego organizowanego przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, podczas których m.in. rodzinom zastępczym z terenu Powiatu wręczano statuetki „*Diament Dobroci i Serca*”,
- zorganizowano w lesie miejskim w Gajewie Ogólnopolskie Biegi Rodzinne, podczas których pracownicy PCPR udzielali informacji w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej i rozdawali materiały promocyjne,
- zakupiono materiały promocyjne, tj. kalendarze ścienne i biurkowe, ulotki, długopisy, smycze, zegary ścienne, kubki, torby na zakupy, pendrivy, t-shirty, parasole, na których umieszczono nadruki promujące rodzinną pieczę zastępczą,
- promowano rodzinną pieczę zastępczą na stronach www.pcpргizycko.bip.gov.pl, www.pl-pl.facebook.com/pcpr.gizycko.5/,
- organizowano szkolenia dla kandydatów zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodzin zastępczych, a także rodzin, którym sąd powierzył opiekę nad dzieckiem na podstawie programu „*PRIDE-Rodzinną Pieczę Zastępczą*” (w okresie objętym kontrolą przeprowadzono 4 szkolenia, co opisano szczegółowo w pkt. 4 niniejszego wystąpienia),
- zapewniano rodzinom pomoc i wsparcie psychologa, radcy prawnego,
- prowadzono spotkania dla rodzin zastępczych w ramach grupy wsparcia (w 2021 r. odbyły się 3 spotkania, a w 2022 r. do dnia kontroli 12 spotkań),
- prowadzono szkolenia dla rodzin zastępczych m.in. z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej oraz pn. „*Fonoholizm-uzależnienie behawioralne XXI wieku*” (na 2022 r. zaplanowano jeszcze dwa szkolenia),
- zakupywano i przekazywano podopiecznym rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej prezenty przed m.in. Mikołajkami, Świętami Wielkanocnymi, Dniem Dziecka.

4. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie

a) rodzinna pieczę zastępcza

W okresie objętym kontrolą na terenie Powiatu w ramach rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonowało:

- 77 rodzin spokrewnionych,
- 36 rodzin niezawodowych,
- 5 rodzin zawodowych, w tym 1 pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego,

- 1 rodzinny dom dziecka.

Na terenie Powiatu nie funkcjonowały rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne. W ww. 119 formach rodzinnej pieczy zastępczej przebywało łącznie 194 dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej **/akta kontroli str. 172/**.

Zgodnie z przedłożoną informacją, stanowiącą **akta kontroli str. 172**, w badanym okresie, na terenie Powiatu powstało łącznie 25 nowych rodzin zastępczych, tj.: 13 spokrewnionych z dzieckiem, 10 niezawodowych, 2 zawodowe (z przekształcenia z niezawodowych rodzin zastępczych). Rozwiązało się natomiast 12 rodzin zastępczych spokrewnionych i 9 rodzin zastępczych niezawodowych. Dyrektor wskazał, że przyczyny rozwiązania ww. form pieczy zastępczej podyktowane były m.in.: usamodzielnieniem się podopiecznych (12 przypadków), powrotem dzieci pod opiekę rodziców biologicznych (3 przypadki), rezygnacją rodziny z pełnionej funkcji (2 przypadki), pogorszeniem stanu zdrowia rodziny zastępczej (1 przypadek) **/akta kontroli str. 173/**.

Ustalono, iż nie było przypadków rozwiązania umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej na wniosek Starosty. Kontrolujący ustalili również, że nie było przypadków łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej z prowadzeniem rodzinnego domu dziecka, a także łączenia pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej z funkcją rodziny zastępczej niezawodowej **/akta kontroli str. 174-178/**.

Podczas czynności kontrolnych stwierdzono, iż na dzień kontroli na terenie Powiatu funkcjonowały 94 rodzinne formy pieczy zastępczej:

- 63 rodziny zastępcze spokrewnione,
- 25 rodzin zastępczych niezawodowych,
- 4 rodziny zastępcze zawodowe,
- 1 rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego,
- 1 rodzinny dom dziecka.

Ww. rodziny były objęte wsparciem koordynatorów, a także Organizatora, tj. pracownika socjalnego i starszego specjalisty pracy socjalnej **/akta kontroli str. 174-178/**. Biorąc pod uwagę fakt, iż każdy z koordynatorów, w dniu podjęcia czynności kontrolnych, obejmował wsparciem maksymalną liczbę rodzin przypadającą na jednego koordynatora, w sytuacji, kiedy na mocy orzeczenia sądu zawiążą się nowe rodziny, bądź któraś z rodzin pozostająca pod opieką Organizatora, wystąpi z wnioskiem o jego przydzielenie, brak będzie możliwości udzielenia im takiej pomocy. Podkreślić należy, iż zgodnie z art. 77 ust. 1 ustawy w.r.p.z. wniosek ze strony rodziny zastępczej o przydzielenie koordynatora, nakłada na Organizatora obowiązek zapewnienia im takiego wsparcia. Z uwagi na powyższe, w ocenie zespołu kontrolnego, zasadne jest rozważenie możliwości podjęcia działań w kierunku zatrudnienia kolejnej osoby na stanowisku koordynatora.

W Centrum, zgodnie z art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy w.r.p.z, prowadzono rejestr danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka a także osób pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka. Zawierał on wszystkie elementy, o których mowa w art. 46 ust. 2 powyższego aktu prawnego. Ujęty był w formie tabeli, w której wskazano łącznie wszystkie funkcjonujące na terenie Powiatu rodzinne formy pieczy zastępczej. Dane z rejestru, o którym mowa powyżej, zgodnie z art. 46 ust. 4 ustawy w.r.p.z przekazywano do właściwego sądu.

Ustalono, iż w PCPR przeprowadzono szkolenia dla kandydatów na rodziców zastępczych, w tym także dla rodzin zastępczych utworzonych na mocy postanowienia Sądu, na podstawie programu *PRIDE-Rodzinna Piecza Zastępcza*, zatwierdzonego przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej. W okresie podlegającym kontroli przeprowadzono 4 szkolenia:

- w okresie od 09 czerwca 2021 r. do 31 sierpnia 2021 r. (udział w nim wzięło 2 kandydatów – małżeństwo oraz 9 osób – 5 rodzin zastępczych spokrewnionych i 2 rodziny zastępcze niezawodowe, wcześniej utworzone przez Sąd),
- w terminie od 03 marca 2022 r. do 04 marca 2022 r. (szkolenie uzupełniające dla kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową, które ukończyły 2 osoby),
- w okresie od 30 sierpnia 2022 r. do 31 sierpnia 2022 r. (szkolenie uzupełniające dla kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową, które ukończyły 2 osoby),
- 02 września 2022 r. (szkolenie uzupełniające dla kandydatów na rodzinę zastępczą zawodową pełniącą funkcję pogotowia rodzinnego - 2 osoby).

Ponadto 18 października 2022 r. rozpoczęto kolejną turę szkolenia, w którym udział bierze 12 rodzin zastępczych spokrewnionych oraz 2 rodziny niezawodowe, które wcześniej zostały ustanowione przez Sąd. Z pozyskanych informacji wynika, iż kandydaci na rodzinę zastępczą, którzy zostali przeszkoleni w 2021 r., po ukończeniu szkolenia zrezygnowali z przyjęcia dzieci. Natomiast w 2022 r. do dnia kontroli nie zgłosił się ani jeden kandydat na rodzinę zastępczą niezawodową /**akta kontroli str. 179-180/**.

b) instytucjonalna piecza zastępcza

Z pozyskanych informacji, stanowiących **akta kontroli str. 181** wynika, iż na terenie Powiatu Giżyckiego funkcjonują trzy niżej wymienione placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, z których każda przeznaczona jest dla 14 wychowanków:

- Dom dla Dzieci „Jaś” w Giżycku,
- Dom dla Dzieci „Małgosia” w Giżycku,
- Dom dla Dzieci „Wojtek” w Giżycku.

W okresie podlegającym kontroli, na mocy postanowień Sądu, umieszczono w Placówkach łącznie 18 dzieci. Analiza dokumentacji przedłożonej kontrolującym wykazała, iż PCPR podejmował działania, aby umieścić dzieci w rodzinnej formie pieczy zastępczej – udało się to w przypadku 4 dzieci (dwa rodzeństwa) / **akta kontroli str. 183-186/**.

Ustalono, że w badanym okresie nie było przypadków umieszczenia w Placówkach, za zgodą wojewody, dzieci ponad statutową liczbę miejsc, w myśl art. 95 ust. 3a ustawy wripsz. Ponadto nie było przypadków umieszczenia wychowanków bez konieczności pozyskania zgody wojewody, co dopuszcza przepis art. 15zzzzz ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Z informacji przedstawionej zespołowi kontrolnemu stanowiącej **akta kontroli str. 181** wynika, że w dacie kontroli w Domu dla Dzieci „Jaś” przebywało 3 dzieci poniżej 10 roku życia. Zostały one w nim umieszczone wspólnie ze starszym rodzeństwem (łącznie 5 dzieci), zgodnie art. 95 ust. 2 ustawy wripsz. Na podstawie przedłożonej kontrolującym dokumentacji, znajdującej się w teczkach dzieci stwierdzono, iż licznemu rodzeństwu poszukiwano miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu, jak i na terenie innych powiatów w kraju, wykorzystując przy tym Centralną Aplikację Statystyczną. Nie udało się jednak znaleźć takiej formy pieczy zastępczej dla

pięciorga rodzeństwa, czego następstwem było umieszczenie ich razem w placówce opiekuńczo-wychowawczej /**akta kontroli str. 187-190**/.

5. Zapewnienie dzieciom miejsc w pieczy zastępczej

Ustalono, że dzieci pochodzące z terenu Powiatu umieszczano zarówno w pieczy zastępczej rodzinnej jak i instytucjonalnej. Co do zasady Organizator zapewniał dzieciom pieczę zastępczą na terenie własnego Powiatu. W badanym okresie 7 dzieci z terenu Powiatu umieszczonych zostało w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, w tym 5 ze względu na pokrewieństwo z opiekunami zastępczymi, 2 z uwagi na brak miejsc w pieczy zastępczej na terenie Powiatu, w momencie kiedy zachodziła konieczność natychmiastowego zabezpieczenia małoletnich /**akta kontroli str. 191-196**/.

W celu ustalenia czy Organizator w sposób właściwy realizował zapis wynikający z art. 180 pkt 2 ustawy wripsz, analizie poddano dokumentację:

- 8 rodzin zastępczych niezawodowych,
- 3 rodzin zastępczych zawodowych,
- 1 rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego,
- 1 rodziny prowadzącej Rodzinny Dom Dziecka,
- 8 teczek dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym 2, które zostały przeniesione do rodzinnej formy pieczy zastępczej,
- 7 teczek dzieci przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej na terenie Powiatu.

a) realizacja postanowień sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej

Kontrolujący analizując przygotowane przez Jednostkę wykazy dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej stwierdzili, iż w okresie objętym kontrolą do Organizatora wpłynęło 40 postanowień sądu, z których wynikała konieczność umieszczenia 52 dzieci w różnych formach pieczy zastępczej /**akta kontroli str. 183-186, 191-196**/.

Ustalono, że wszystkie postanowienia o umieszczeniu dzieci w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, które w okresie podlegającym kontroli wpłynęły do PCPR, co do zasady były realizowane bez zbędnej zwłoki. Nie było również przypadku niezrealizowania postanowienia wydanego przez sąd. Wszystkim dzieciom zapewniono pieczę zastępczą.

b) kierowanie dzieci do pieczy zastępczej

Z ustaleń wynika, iż dzieci, których dokumentację poddano analizie, zostały umieszczone w pieczy zastępczej zgodnie z wydanym przez sąd postanowieniem. W badanym okresie nie było przypadków umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej na podstawie umowy zawartej z rodzicami, o czym mowa w art. 35 ust. 2 ustawy wripsz, doprowadzeń dziecka do pieczy przez Policję lub Straż Graniczną, a także umieszczania na podstawie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz.U. z 2021 poz. 1245).

Na podstawie informacji przedłożonej kontrolującym stanowiącej **akta kontroli str. 191-196** ustalono, iż dzieciom z terenu Powiatu zapewniono pieczę zastępczą w rodzinnych formach w następujący sposób:

- 14 dzieciom zapewniono pieczę w 14 rodzinach spokrewnionych, w tym 3 dzieciom w rodzinie na terenie innego powiatu,

- 8 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym 2 dzieciom w rodzinie na terenie innego powiatu, a w przypadku 1 dziecka - przeniesiono je do rodzinnego domu dziecka,
- 4 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej zawodowej, w tym dla jednego poza powiatem, z uwagi na brak miejsc w pieczy na terenie powiatu rodzimego,
- 8 dzieciom zapewniono pieczę w rodzinie zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego, w tym 1 dziecku na terenie innego powiatu.

Nadmienić przy tym należy, iż w celu połączenia 3 rodzeństwa 1 dziecko z rodziny zastępczej niezawodowej, o którym mowa powyżej, oraz 2 dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej zostało razem przeniesionych do rodzinnego domu dziecka.

Analiza dokumentacji i informacji przedłożonych kontrolującym wykazała, że co do zasady rodzeństwom zapewniano pieczę zastępczą w tej samej formie. Jedynie w przypadku dwóch rodzeństw z terenu Powiatu doszło do ich rozdzielenia. W pierwszym przypadku z czworga rodzeństwa, troje dzieci umieszczono w placówce opiekuńczo-wychowawczej, a jedno w rodzinie zastępczej zawodowej, co podyktowane było brakiem miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej, w momencie kiedy zachodziła konieczność zabezpieczenia małoletnich. Następnie, na mocy postanowienia sądu, troje z ww. dzieci przeniesiono do rodzinnego domu dziecka, a jedno pozostało w placówce opiekuńczo-wychowawczej (z uwagi na stan zdrowia). W drugim przypadku, dwoje dzieci umieszczono w rodzinie zastępczej zawodowej, a następnie, zgodnie z postanowieniami sądu, przeniesiono je do dwóch rodzin zastępczych spokrewnionych na terenie dwóch różnych powiatów **/akta kontroli str. 197-198/**.

Przepisy art. 36 ustawy wripsz wskazują, iż umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka winno nastąpić po uzyskaniu zgody, odpowiednio rodziców zastępczych albo prowadzącego dom dziecka. Zastępca Dyrektora w pisemnych wyjaśnieniach wskazała, iż pozyskiwanie zgody, o której mowa powyżej odbywa się na różne sposoby tj.: w momencie kiedy sąd wnioskuje o wskazanie formy rodzinnej pieczy zastępczej, zazwyczaj jest to w trybie zabezpieczenia, wówczas zgodę taką pozyskuje się telefonicznie. W przypadku, kiedy nie jest to nagła sytuacja, rodziny zastępcze w siedzibie PCPR przedkładają takie zgody w formie pisemnej. Poinformowała przy tym, iż zdarzają się sytuacje, że zgody rodzin są pozyskiwane podczas ich bezpośrednich rozmów z przedstawicielem sądu. Wskazała również, że w przypadku rodzin niezawodowych, na ogół one same występują do sądu z prośbą u umieszczenie w nich dziecka, co jest jednoznaczne z wyrażeniem przez nie zgody na jego przyjęcie **/akta kontroli str.199-200/**.

Zgodnie z art. 53 ust.1 ustawy wripsz w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Ustalono, że na dzień kontroli limit powyższy był zachowany w każdej formie rodzinnej pieczy zastępczej, poza rodziną umieszczoną w wykazie pod. poz. 91. Ustalono, iż przebywało w niej 4 dzieci (były to dwa rodzeństwa). Ponadto, jak wskazuje art. 53 ust. 2 ustawy wripsz powyższego aktu prawnego, w przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej lub prowadzącego rodziny dom dziecka oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci. Ustalono, iż w dokumentacji przedłożonej kontrolującym znajdowały się

dokumenty potwierdzające spełnianie ww. wymogu ustawy, w momencie, kiedy zachodziły ku temu przesłanki, w tym między innymi w przypadku rodziny, o której mowa powyżej.

Na podstawie analizy wytypowanej do badania dokumentacji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka stwierdzono, że dzieciom zapewniano pieczę zastępczą w rodzinach spełniających warunki, o których mowa w art. 42 ustawy wripsz. W badanych przypadkach spełnianie ww. warunków przez rodziny było sprawdzane przez Organizatora na etapie weryfikowania kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej podczas analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej w ich miejscu zamieszkania, co ujmowane było w dokumencie pn. *Protokół z przeprowadzonej analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów na rodzinę zastępczą.../akta kontroli str. 201-203/*. Dyrektor w pisemnych wyjaśnieniach wskazał, iż odczas wizyty pracownika Organizatora, kandydaci na rodziny zastępczą potwierdzali spełnianie warunków, o których mowa w art. 42 ustawy wripsz, poprzez złożenie stosownego oświadczenia. Następnie PCPR występowało do Krajowego Rejestru Karnego z zapytaniem o karalność kandydata oraz weryfikowało czy widnieje on w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym. Z informacji przedłożonej przez Dyrektora wynika również, iż „*rodziny zastępcze zobowiązuje się do informowania o zmianach w ich sytuacji oraz składane informacje i oświadczenie weryfikuje się przy okazji oceny rodziny zastępczej, bądź umieszczenia kolejnego dziecka. W przypadku rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych oraz RDD rodzina zobowiązana jest dostarczyć kolejne zaświadczenie lekarskie i umożliwić im się badanie psychologiczne w celu wydania nowej opinii o predyspozycjach i motywacji do pełnienia funkcji*” */akta kontroli str. 204-210/*. Ustalono, iż powyższa procedura, była również stosowana w przypadku rodzin, które docelowo miały stanowić rodzinę zastępczą dla dziecka, a wystąpiły do sądu o unormowanie jego sytuacji prawnej, poprzez umieszczenie małoletniego w ich rodzinie. Sąd wówczas zwracał się z prośbą o dokonanie takiej weryfikacji przez Organizatora, przy nawiązaniu współpracy z rodziną. Powyższe znalazło potwierdzenie w dokumentacji analizowanej przez kontrolujących.

Rodziny niezawodowe, zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka winny także dodatkowo spełniać warunki określone w art. 43 i 44 ustawy wripsz, tj. po otrzymaniu od Organizatora wstępnej akceptacji dokonanej na podstawie oceny spełniania warunków, o których mowa w art. 42 ust. 1 i 2 ustawy wripsz, odbyć szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, organizowane przez Organizatora, i posiadać świadectwo ukończenia tego szkolenia. Ustalono, że poza 2 rodzinami niezawodowymi, wszystkie poddane analizie rodziny posiadały świadectwo ukończenia szkolenia, o których mowa w przepisach ustawy wripsz. Zastępca Dyrektora wyjaśniła, iż w przypadku rodziny umieszczonej w wykazie pod poz. 87, została ona ustanowiona na mocy postanowienia sądu z dnia 26.10.2021 r. Szkolenie natomiast rozpoczęło się w momencie utworzenia grupy, bowiem specyfika programu *PRIDE-Rodzinna Opieka Zastępcza*, którym szkolone są rodziny w Jednostce, nie dopuszcza przeprowadzania szkoleń pojedynczych rodzin. Tym samym ww. rodzina została zobowiązana do udziału w szkoleniu i od dnia 18. 10.2022 r. w nim uczestniczy */akta kontroli str. 211-213/*. Znalazło to potwierdzenie w dokumentacji szkoleniowej przedłożonej zespołowi kontrolnemu. W przypadku drugiej rodziny zastępczej umieszczonej w wykazie pod poz. 43, Zastępca Dyrektora Jednostki wskazała, iż rodzina ta utworzona została w dniu 28.10.2022 r. i analogicznie do sytuacji rodziny wskazanej powyżej, została zobligowana do udziału w szkoleniu. Niemniej jednak, bierze w nim udział tylko jeden z rodziców zastępczych, mimo, iż to małżonkowie zostali ustanowieni rodziną zastępczą niezawodową dla przebywającego

u nich dziecka. Z wyjaśnień wynika, iż „(...) -----

-----” /akta kontroli str. 214-216/. Kontrolujący przyjęli powyższe wyjaśnienia.

Zgodnie z art. 46 ust. 3 ustawy wrispz osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zobowiązane są do przedstawiania staroście co 2 lata zaświadczenia lekarskiego o stanie zdrowia, wystawionego przez lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 27 października 2017 r. o podstawowej opiece zdrowotnej, oraz opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, wystawionej przez psychologa. Ustalono, że w każdym analizowanym przypadku w teczkach rodzin znajdowały się aktualne zaświadczenia lekarskie i opinie psychologa, o których mowa powyżej. Stwierdzono, iż w przypadku rodziny znajdującej się w wykazie pod poz. 92 nie dochowano terminu przedłożenia opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, wskazanego w art. 46 ust. 3 ustawy wrispz, bowiem pierwsza opinia była sporządzona 26.11.2019 r., a kolejna 23.06.2022 r. /akta kontroli str. 217-224/. Dyrektor PCPR w pisemnych wyjaśnieniach wskazał, iż rodzina ta przeszła badanie diagnostyczne w celu sporządzenia opinii przez psychologa w dniu 26.10.2021 r., niemniej jednak psycholog, który był zobligowany do jej sporządzenia, z uwagi na długotrwałą usprawiedliwioną nieobecność, nie wywiązał się z powierzonego mu zadania. Opinia została sporządzona po przeprowadzeniu badań przez drugiego psychologa /akta kontroli str. 225-226/. Biorąc pod uwagę powyższe, a także fakt, iż była to jednostkowa sytuacja, kontrolujący odstąpili od wydania zalecenia w powyższym zakresie i przyjęli wyjaśnienia Dyrektora. Kontrolujący w bieżącym instruktażu wskazali na konieczność przestrzegania terminów ujętych w art. 46 ust. 3 ustawy wrispz.

Organizator prowadził rejestr skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych, w formie tabelarycznej, w którym wskazywał m.in. nr, imię i nazwisko dziecka, którego dotyczy skierowanie oraz numer skierowania i datę jego wydania /akta kontroli str. 227-228/.

Dzieci umieszczano w Placówkach na podstawie postanowienia sądu oraz wydanego przez PCPR skierowania, zawierającego:

- miejsce i datę wystawienia skierowania,
- pieczęć nagłkową Jednostki oraz znak sprawy,
- podstawę prawną wydanego skierowania,
- dane kierowanego dziecka, datę, z którą dziecko zostało skierowane do placówki (ze wskazaniem nazwy placówki oraz jej adresu),
- uzasadnienie,
- adresatów skierowania /akta kontroli str. 229-232/.

Kontrolujący nie wnieśli uwag do rejestru skierowań, o którym mowa powyżej, a także do treści wystawianych przez Powiat skierowań do Placówek.

Zgodnie z § 4 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. Nr 292, poz.1720) dziecko kieruje się do placówki opiekuńczo-wychowawczej po zasięgnięciu opinii dyrektora tej placówki.

Dyrektor w pisemnych wyjaśnieniach wskazał, że przed każdym skierowaniem dziecka do placówki opiekuńczo-wychowawczej, zasięga się opinii dyrektora Placówek w Giżycku. Ponadto poinformował, iż „to dyrektor decyduje do której placówki należy skierować dane dziecko. W przypadku postanowień sądu natychmiast wykonalnych pracownik PCPR udaje się osobiście lub kontaktuje się telefonicznie z dyrektorem placówek, przekazując jednocześnie wszystkie dostępne na daną chwilę informacje o dzieciach. W przypadku kiedy pozwala na to czas, a dyrektor jest obecny w placówce zasięgnięcie opinii potwierdza pisemnie. Ponadto na każdym skierowaniu dziecka do placówki znajduje się zapis: „po zasięgnięciu opinii dyrektora n/w placówki”, co jest potwierdzeniem, że dyrektor każdorazowo jest pytany o opinie” /akta kontroli str. 233-234/. Powyższe znalazło potwierdzenie w dokumentacji przedłożonej kontrolującym.

c) rotacja dzieci w pieczy zastępczej

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą 10 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej powróciło pod opiekę rodzin biologicznych. Żadne z dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej nie powróciło pod opiekę rodzin biologicznych. Ponadto 19 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i 15 z pieczy instytucjonalnej usamodzielniało się, natomiast 2 dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych /akta kontroli str. 235/.

Z przygotowanych na potrzeby kontroli zestawień tabelarycznych zawierających informacje o liczbie przenoszonych dzieci oraz przyczynach przenoszenia /akta kontroli str. 235-236/wynika, iż z rodzinnej do instytucjonalnej pieczy zastępczej przeniesiono 8 dzieci. Sytuacja ta wynikała z rezygnacji przez rodzinę zastępczą z pełnionej przez nią funkcji. W badanym okresie 4 dzieci zostało przeniesionych z pieczy zastępczej instytucjonalnej do rodzinnej.

6. Uwagi i wnioski

Biorąc pod uwagę ustalenia kontroli wnioskować należy, że w okresie objętym kontrolą Powiat Giżycki we właściwy sposób zapewniał dzieciom miejsca w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Pieczę zastępczą zapewniano dzieciom bez zbędnej zwłoki, zazwyczaj kierując się zasadą nierozdzielania rodzeństwa, chyba że zachodziły uzasadnione okoliczności takiego rozwiązania. Niemniej jednak, gdy tylko sytuacja na to pozwalała podejmowano działania, aby rodzeństwo połączyć i umieścić w jednej i tej samej formie pieczy zastępczej.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż Organizator czynił starania mające na celu umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej na własnym terenie, co niewątpliwie ułatwia współpracę z rodzinami biologicznymi.

Na terenie Powiatu Giżyckiego prowadzono również na dużą skalę promocję rodzinnej pieczy zastępczej. Mając na względzie wagę deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, rekomenduje się dalsze podejmowanie działań ukierunkowanych na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej zawodowej, w celu wykonania założonych w Programie limitów.

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości w obszarze objętym kontrolą, nie wydaje się zaleceń.

Zgodnie z § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477) do wystąpienia pokontrolnego przysługuje prawo wniesienia zastrzeżeń na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011

roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Z up. Wojewody Warmińsko-Mazurskiego

Urszula Jędrychowska

Zastępca Dyrektora

Wydziału Polityki Społecznej

Agnieszka Brzozowska – główny specjalista

Katarzyna Henryka Stefanowska – główny specjalista